

JAUNIMAS

Jaunimo politika – nacionalinės politikos sritis. Taigi valstybių narių teisės aktai nederinami. Europos lygmeniu sprendimai dėl jaunimo politikos priimami taikant įprastą teisėkūros procedūrą. Jaunimo mainai ES viduje ir su trečiosiomis šalimis skatinami pagal programos „Erasmus+“ jaunimo veiklai skirtą dalį. Kaip rodo Europos solidarumo korpuso iniciatyva, per pastaruosius kelerius metus Europos Sąjunga sustiprino jaunimo politiką.

TEISINIS PAGRINDAS

ES veiklos jaunimo srityje pagrindas yra Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 165 ir 166 straipsniai. Veiksmams, patenkantiems į 165 ir 166 straipsnių taikymo sritį, taikoma įprasta teisėkūros procedūra. Jaunimo politikos atveju pasakytina, kad bet koks valstybių narių aktų derinimas yra aiškiai atmetamas. Taryba gali priimti Komisijos pasiūlymais grindžiamas rekomendacijas.

Į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją, kuri turi tokią pačią teisinę galią kaip ir sutartys (ES sutarties 6 straipsnis), įtrauktas straipsnis dėl vaiko teisių (24 straipsnis), taip pat straipsnis dėl vaikų darbo uždraudimo ir jaunų žmonių apsaugos darbe (32 straipsnis).

TIKSLAI

SESV 165 straipsnyje užtikrinama Sąjungos veikla siekiant paskatinti jaunimo mainų ir socialinių pedagogų, t. y. jaunimo srities darbuotojų, mainų plėtrą, ir, įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, paskatinti jaunimo dalyvavimą demokratiame Europos gyvenime. 166 straipsnyje numatyta, kad ES įgyvendina profesinio mokymo politiką, kuria remiami ir papildomi valstybių narių veiksmai. Pagal jį Sąjungai pavedama sudaryti palankesnes sąlygas naudotis profesiniu mokymu ir remti dėstytojų ir mokomų asmenų, visų pirma jaunimo, judumą.

Be šių straipsnių, vaikams ir jaunimui naudinga ES politika kitose srityse, pvz., švietimo, mokymo ir sveikatos apsaugos srityse arba su vaikų ir jaunimo teisėmis ir apsauga susijusiose srityse.

LAIMĖJIMAI

A. Strateginė sistema

1. 2010–2018 m. ES jaunimo strategija

2009 m. lapkričio mėn. Taryba priėmė rezoliuciją dėl Europos bendradarbiavimo jaunimo reikalų srityje atnaujintos sistemos 2010–2018 m. laikotarpiui (OL C 311, 2009 12 19, p. 1–11). Jos du svarbiausi tikslai yra šie: i) sudaryti daugiau ir lygių galimybių visam jaunimui švietimo sistemoje bei darbo rinkoje ir ii) skatinti visų jaunuolių aktyvų pilietiškumą, socialinę aprėptį ir solidarumą. Inicatyvų reikia imtis aštuoniose pagrindinėse veiksmų srityse, t. y. švietimo ir mokymo, užimtumo ir verslumo, sveikatos priežiūros ir gerovės, dalyvavimo, savanoriškos veiklos, socialinės įtraukties, jaunimo ir pasaulio, kūrybiškumo ir kultūros.

Darbas vyksta trejų metų ciklais. Dabartiniam 2016–2018 m. ciklui Taryba nustatė šešis pagrindinius tikslus: 1) didesnė visų jaunuolių socialinė įtrauktis, 2) aktyvesnis visų jaunuolių dalyvavimas demokratiname ir pilietiniame Europos gyvenime, 3) lengvesnis jaunuolių perėjimas iš jaunuolio į suaugusiojo gyvenimą, visų pirma, integravimasis į darbo rinką, 4) parama jaunuolių sveikatos apsaugai ir gerovei, įskaitant psichikos sveikatą, 5) indėlis sprendžiant skaitmeninės eros keliamus uždavinius ir šios eros galimybės jaunimo politikos, darbo su jaunimu ir jaunimo reikalų srityse ir 6) indėlis reaguojant į dėl didėjančio jaunų migrantų ir pabėgėlių skaičiaus Europos Sąjungoje atsiveriančias galimybes ir kylančias problemas.

2. Strategija „Europa 2020“

2010 m. pradėtoje įgyvendinti [strategijoje „Europa 2020“](#) dėmesys sutelkiamas jaunimui ir sprendžiami su įvairiais tikslais jauniems žmonėms susiję klausimai, be kita ko, mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių, didinti jaunų absolventų dalį ir parengti visapusišką švietimo ir užimtumo politikos iniciatyvų rinkinį. Šios iniciatyvos apima profesinio judumo programą [„Tavo pirmasis EURES darbas“](#), skirtą darbo paieškai visoje Europoje palengvinti.

2018 m. gegužės mėn. komunikate „Įtraukti, susieti jaunuolius ir suteikti jiems galių. Nauja ES jaunimo strategija“ (COM (2018)0269) Komisija pasiūlė skirti ypatingą dėmesį šioms veiklos sritims:

- skatinti jaunimą dalyvauti demokratiname gyvenime;
- iš visos ES ir už jos ribų suburti jaunus žmones siekiant skatinti savanorišką veiklą, judumą mokymosi tikslais, solidarumą ir tarpkultūrinį supratimą;
- remti jaunimą, kad jis įgautų galių per kokybę, inovacijas ir jaunimo darbo pripažinimą.

B. Susijusios ES išlaidų programos

1. „Erasmus+“

Programoje „Erasmus+“ specialus skyrius skirtas jaunimui, kuriam numatyta 2,1 mlrd. EUR. Jos konkretūs tikslai: 1) didinti jaunuolių svarbiausių gebėjimų ir įgūdžių lygį, taip pat skatinti jų dalyvavimą demokratiname Europos gyvenime ir darbo rinkoje,

aktyvų pilietiškumą, kultūrų dialogą, socialinę įtrauktį ir solidarumą; 2) gerinti su jaunimu susijusios veiklos kokybę; 3) papildyti vietos, regionų ir nacionalinio lygmens politines reformas ir remti žiniomis ir faktais grindžiamos jaunimo politikos plėtojimą; ir 4) stiprinti jaunimo veiklos tarptautinį aspektą ir su jaunimu dirbančių asmenų ir organizacijų, kaip paramos jaunimui struktūrų, vaidmenį.

Programa „Erasmus +“ tiesiogiai remia [Europos savanorių tarnybą](#). Europos savanorių tarnybos paskirtis – padėti jaunimui dalyvauti savanoriškos veiklos projektuose užsienyje. Ši neformaliojo mokymosi sistema yra patvirtinta Europos mastu pagal „Youthpass“ pripažinimo priemonę.

Atskira programos „Erasmus+“ atšaka „Erasmus“ jauniems verslininkams suteikia perspektyviems verslininkams galimybę mokytis iš patyrusių kolegų, kaip valdyti mažą įmonę kitose dalyvaujančiose šalyse.

2. „Erasmus“ (2021–2027 m.)

Savo pasiūlyme dėl naujos 2021–2027 m. „Erasmus“ programos ([COM\(2018\)0367](#)) Komisija rekomenduoja 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu padvigubinti biudžetą iki 30 mlrd. EUR – jaunimui skirta 3,1 mlrd. EUR. Vienas iš pasiūlymo tikslų – skatinti Europos tapatybę pasitelkiant kelionių patirtį, įgytą įgyvendinant iniciatyvą „DiscoverEU“, kuri suteiks jaunimui galimybių susipažinti su Europos kultūros paveldu ir įvairove. Programos naudos gavėjai – moksleiviai ir aukštojo mokslo įstaigų studentai, taip pat stažuotojai ir su jaunimu dirbantys asmenys.

C. Kitos ES iniciatyvos

1. Jaunimo garantijų iniciatyva

2013 m. balandžio mėn. Taryba priėmė rekomendaciją dėl [Jaunimo garantijų iniciatyvos](#) sukūrimo (OJ C 120, 26.4.2013, p. 1). Ja siekiama užtikrinti, kad per keturis mėnesius po formaliųjų mokslų baigimo ar darbo netekimo jaunuoliai gautų kokybišką darbo pasiūlymą arba jiems būtų sudarytos tęstinio mokymosi ar profesinio mokymosi galimybės. Nors valstybės narės vis dar turi šią politiką įgyvendinti ir finansuoti, jau galima gauti ES bendrą finansavimą pagal specialią biudžeto eilutę, Jaunimo užimtumo iniciatyvą ir iš Europos socialinio fondo^[1] tuose regionuose, kur jaunimo nedarbo lygis viršija 25 proc.

2. Europos solidarumo korpusas

[Europos solidarumo korpusas](#) – tai Europos Komisijos 2016 m. gruodžio mėn. pradėta iniciatyva. Ji suteikia 18–30 metų jaunimui galimybę savanoriauti ar dirbti projektuose savo šalyje ar užsienyje. Iki šiol užsiregistravo 72 000 jaunuolių, iš kurių 7 000 tiesiogiai dalyvauja solidarumo veikloje. 2018 m. rugpjūčio mėn. Komisija paragino suinteresuotuosius subjektus pateikti keletą idėjų dėl naujų pagal schemą vykdomų projektų. Iš ES biudžeto atrinktiems projektams, kuriuose galės dalyvauti visos Europos ir už jos ribų gyvenantis jaunimas, buvo skirta iš viso 44 mln. EUR. [2018 m. birželio 11 d. Komisija paskelbė pasiūlymą dėl Europos solidarumo fondo po 2020 m.](#) ir paskyrė 1,26 mlrd. EUR, kad apie 350 000 jaunuolių galėtų dalyvauti solidarumo veikloje ([COM\(2018\)0440](#)).

[1] Išsamesnės informacijos rasite Faktų suvestinėse [2.3.2](#) apie Europos socialinį fondą B.2 skirsnyje.

3. Vaikų apsaugos politika

Kaip nustatyta Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijoje (JT VTK), vaikas yra jaunesnis nei 18 metų asmuo. Lisabonos sutartimi nustatytas ES tikslas skatinti vaikų teises, o pagal Pagrindinių teisių chartiją vaikų teisių apsaugą užtikrina ES institucijos ir valstybės narės.

2011 m. lapkričio 15 d. Komisija priėmė komunikatą „ES vaiko teisių darbotvarkė“ ([COM\(2011\)0060](#)). Jo tikslas – dar kartą patvirtinti, kad visos ES institucijos ir visos valstybės narės yra tvirtai įsipareigojusios skatinti, saugoti ir įgyvendinti vaiko teises visose susijusiose ES politikos srityse ir užtikrinti, kad šis įsipareigojimas duotų konkrečių rezultatų. Vaiko teisės ir smurto prieš vaikus, jaunimą, moteris ir kitas rizikos grupes prevencija taip pat užtikrinamos ir skatinamos pagal [Teisių, lygybės ir pilietiškumo programą \(2014–2020 m.\)](#).

2016 m. Europos Parlamentas ir Taryba priėmė direktyvą dėl procesinių garantijų baudžiamajame procese vaikams, kurie yra įtariamieji arba kaltinamieji (OL L 132, 2016 5 21, p. 1.), siekiant užtikrinti, kad vaikai, kurie yra įtariamieji arba kaltinamieji baudžiamajame procese, galėtų suprasti ir sekti procesą ir pasinaudoti savo teise į teisingą bylos nagrinėjimą, taip pat siekiant išvengti vaikų pakartotinių nusikaltimų ir skatinti jų socialinę integraciją.

4. Jaunimas ir žiniasklaida

Interneto technologijos suteikia išskirtines galimybes vaikams ir jaunimui: jas taikant užtikrinama prieiga prie žinių, be to, jie gali naudotis skaitmeniniu mokymusi ir dalyvauti viešose diskusijose. Vis dėlto dėl šiuolaikinių technologijų vaikai taip pat gali būti itin pažeidžiami. Dėl šios priežasties Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvoje (OL L 95, 2010 4 15, p. 1) draudžiama į linijines TV paslaugas įtraukti bet kokį turinį, kuris galėtų padaryti didelę žalą nepilnamečiams. Žalos nepilnamečiams galintis padaryti turinys turi būti transliuojamas arba tokiu laiku, kai nepilnamečiai jo nežiūrės, arba blokuojamas technologinėmis priemonėmis, kad nepilnamečiams jis būtų neprieinamas. Kalbant apie nelineines pagal užsakymą teikiamas audiovizualinės žiniasklaidos paslaugas, pasakytina, kad atitinkamas turinys gali būti teikiamas tik tokiu būdu, kuris normaliu atveju nepilnamečiams būtų neprieinamas.

5. Europos jaunimo portalas

[Europos jaunimo portalas](#) – tai jaunimui visoje Europoje skirtas interneto puslapis siekiant padėti jiems orientuotis tarp daugybės galimybių, kurias ES suteikia įvairiose srityse, pvz., savanoriškos veiklos, darbo, mokymosi, kultūros ir kūrybingumo, ir daug kitų.

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Parlamentas visada pritarė tvirtam valstybių narių bendradarbiavimui jaunimo politikos srityje. Jis aktyviai dalyvavo formuojant jaunimo politiką, pvz., savo Rezoliucijose dėl ES jaunimo strategijos „Investicijų ir galimybių suteikimas“ (OL CE 161, 2011 5 31, p. 21), Rezoliucijoje dėl ES jaunimo strategijos įgyvendinimo 2010–2012 m. (OL C 93, 2016 3 9, p. 61), Rezoliucijoje dėl ES jaunimo strategijos įvertinimo 2013–2015 m. (OL

C 215, 2018 6 19, p. 212) ir Rezoliucijoje dėl Jaunimo garantijos (OL C 440, 2015 12 30, p. 67).

Pastaraisiais metais priimta daug kitų rezoliucijų dėl jaunimo užimtumo (pvz., OL C 224, 2016 6 21, p. 19), verslumo (OL C 316, 2017 9 22, p. 76) ir dėl kovos su jaunimo nedarbu (OL C 11, 2018 1 12, p. 44).

Be to, Parlamentas gina vaikų interesus, remdamasis šiuo klausimu pateiktomis peticijomis (OL C 66, 2018 2 21, p. 2), ir priėmė rezoliuciją dėl nelygybės mažinimo, kurioje ypatingas dėmesys skiriamas vaikų skurdui (OL C 366, 2017 10 27, p. 19). Parlamentas taip pat skyrė daug dėmesio vaikų teisėms už ES ribų, skatindamas įgyvendinti rezoliucijas dėl vaikų padėties visame pasaulyje, pvz., dėl vaikų švietimo ekstremaliųjų situacijų ir užsitęsusių krizių atvejais (OL C 366, 2017 10 27, p. 151) arba dėl netinkamos vaikų mitybos besivystančiose šalyse (OL C 289, 2016 8 9, p. 71). 2015 m. Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl kovos su seksualine prievarta prieš vaikus internete (OL C 316, 2016 8 30, p. 109)^[2]. 2018 m. spalio mėn. plenarinėje sesijoje jis priėmė Komisijos pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl persvarstytos Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvos (P8_TA (2018) 0364). Pagal naujas nuostatas bus reikalaujama, kad transliuotojai sumažintų vaikų sąlytį su nesveiko maisto ar gėrimų reklama; bus draudžiamas turinys, kuriuo kurstomas smurtas, neapykanta ir terorizmas; savitiksliam smurtui ir pornografijai bus taikomos labai griežtos taisyklės.

2012–2013 m. vykusiose derybose dėl programos „Erasmus+“ Parlamentas tvirtai gynė poziciją, kad į šią programą turi būti įtrauktas atskiras jaunimui skirtas straipsnis ir kad jo pagrindiniams veiksams turi būti skirtas specialus biudžetas. Jis taip pat pabrėžė, kad turėtų būti pagerintos nepalankioje padėtyje esančių jaunuolių dalyvavimo galimybės. 2017 m. rugsėjo 17 d. rezoliucijoje (OL C 337, 2018 9 20, p. 131) jis pasiūlė, kad programą pakeisiančioje programoje daugiausia dėmesio būtų skiriama mokymuisi visą gyvenimą ir judumui, ir rekomendavo, kad programos „Erasmus“, ES jaunimo strategijos ir kitų ES finansuojamų programų prioritetai būtų suderinti. 2018 m. birželio mėn. Europos Parlamentas ir Taryba pasiekė politinį susitarimą dėl pasiūlymo dėl Europos solidarumo korpuso, kurį dabar turi oficialiai patvirtinti abi institucijos.

Kad paskatintų jaunimą siekti savarankiškai įgyvendinti Europos projektus, Parlamentas ir Acheno tarptautinės Karolio Didžiojo premijos fondas 2008 m. įsteigė [Europos Karolio Didžiojo jaunimo premiją](#), kiekvienais metais skiriamą projektams, kuriais skatinamas Europos ir tarptautinis tarpusavio supratimas.

Michaela Franke / Pierre Hériard
09/2018

[2] Išsamesnės informacijos žr. Faktų suvestinę [3.6.2](#) „Audiovizualinė ir žiniasklaidos politika“.

